

Asia: VN/16121/2020

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen

Visio (luku 2)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Keräysjärjestelmät, laitospasiteettitarve ja sijoittumisperusteet (luku 3)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Purkujätteen erilliskeräysvelvoite on tärkeä ja purkutoiminnasta syntyykin paljon mahdollisesti hyödynnettävää jätettä, kuten betonijätettä, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi maarakentamisessa. Jätteiden lajittelun tulee tapahtua mahdollisimman tehokkaasti niiden syntypaikalla, eli purkukohteissa. Purkukoh-teiden (ml. kotitaloudet) jätteiden lajitteluvollisuutta tulisi pystyä valvomaan.

Lannan ravinteiden, energiapotentiaalin ja sen sisältämän orgaanisen aineen hyödyntäminen on tärkeä osa kiertotaloutta. Lannan tehokas prosessointi voi käsittää esimerkiksi lannan käsittelyä biokaasun tuotantona. Biokaasusta saatava hyöty muodostuu lämmön ja sähköntuotannon tai biopolttoaine tuotannon kautta.

Pienten biokaasulaitosten hallinnolliset menettelyt tulisi pitää mahdollisimman kevyinä, jotta voidaan kannustaa esimerkiksi kotieläintiloja perustamaan pieniä tilakohtaisia biokaasulaitoksia lannan käsittelyn tehostamiseksi. Erityisesti jos biokaasulaitoksella käsitellään vain tilan omassa toiminnassa syntyvää jätettä, tulisi harkita tarkkaan onko biokaasulaitoksen ympäristöluvittamiselle tarvetta. Lisäksi kaivattaisiin maanlaajuiset linjaukset pienten biokaasulaitosten ympäristöluvan tarpeen harkintaan. Tällä hetkellä viranomaiset tulkitsevat asiaa eri tavalla ja asioista tehdään erilaisia ratkaisuja eri puolilla Suomea.

Maatalousmuovien kierrätystä tulisi edistää esimerkiksi selvittämällä maatalousmuovien sisällyttämistä tuottajavastuun piiriin. Muovin keräyksessä haasteen aiheuttaa muovien likaisuus, jolloin materiaalin hyödyntäminen hankaloituu. Muovin varastoiminen kuivassa tilassa tiivistä pakattuna edistää muovien hyödyntämistä/kierrätystä.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoilla syntyvän lietteen mädättämistä (tai muuta käsittelyä), tulisi suosia kompostoinnin sijaan. Kompostoinnista syntyvän materiaalin käyttö, esimerkiksi kuntien viherrakentamisessa, on vähentynyt ja useilla puhdistamoilla on hankaluuksia löytää kompostitavaralle hyötykäyttöä. Tämä johtaa siihen, että kompostimultaa seisoo kompostointikentillä pitkiä aikoja, jolloin niihin leviää usein myös vieraslajeja.

Käsittelylaitosten sijoittumisperusteista on suunnitelmassa todettu, että käsittelylaitoksia ei kannata perustaa vähäisten jätevirtojen syntypaikalle. Toisaalta on muistettava, että jätteenkäsittelylaitoksilla on usein haitallisia ympäristövaikutuksia esimerkiksi hajuhaittojen, ilmapäästöjen ja lisääntyneen liikenteen takia. Myös jo pelkkä ajatus jätteenkäsittelylaitoksen perustamisesta herättää suunnitellun laitosalueen naapureissa vastustusta. Tästä syystä uudet käsittelylaitokset tulisi ohjata paikoille, missä asutus ja muut häiriintyvät kohteet sijaitsevat mahdollisimman kaukana laitosalueesta.

Tavoitteet ja toimenpiteet (luku 5)

1. Tiedon oikeellisuus ja digitaalisuus

Sähköinen siirtoasiakirja ja siirtoasiakirjarekisterin toteuttaminen on hieno idea. Valvonnan kannalta epäselväksi kuitenkin jää, kenen vastuulla on sähköisen siirtoasiakirjan siirtäminen tulevaisuudessa siirtoasiakirjarekisteriin: jätteen tuottajan, kuljettajan vai vastaanottajan.

Suunnitelmassa on useassa kohdassa todettu tarve saada tietojärjestelmät kuntoon. On muistettava, että käytössä on jo YLVA-järjestelmä, jonka kehittäminen on kuitenkin hidasta. Esimerkiksi Mylly-alustan kautta tapahtuva YLVA:an kerättyjen tietojen raportointi on saatava kuntoon niin pian kuin mahdollista. Suunnitelmassa on mainittu mm. alueelliset kokeiluhankkeet kuntakohtaisten jätetietojen keräämiseksi. Ensisijaista olisi kuitenkin saada Mylly-alustan jäteraportointi kuntoon, koska siellä jo nykyisellään on paljon myös kuntakohtaista tietoa, mutta sitä ei vaan nykyisillä työkaluilla sieltä voida hyödyntää. Suunnitelmassa on mainittu myös, että kuntien viranomaisia kannustetaan digitaalisten järjestelmien käyttöönottoon. Yksi hidaste esimerkiksi YLVAn laajemmassa käyttöönotossa on ollut se, etteivät kunnat sitä kautta vielä saa esimerkiksi kuntakohtaisia raportteja.

Suunnitelman mukaan otetaan käyttöön uusi kansallinen jäteluokitus. Työssä tulee huomioida, että yhteys jo aiemmin YLVAn kerättyihin tietoihin ei katkea.

2. Jätteen synnyn ehkäisyn yleiset toimenpiteet

Julkisen hallinnon tulee toimia esimerkkinä jätteen synnyn ehkäisemisessä. Tämän eteen on paljon tehtävissä ja kehitettävää riittää. Kertakäyttöisistä ruokailuvälineistä tulee luopua ja esimerkiksi toimistotavaroiden uudelleenkäyttöä voisi kehittää toimitilauudistusten yhteydessä. Toimitilauudistusten yhteydessä pois heitettävän tavaran/materiaalin asianmukainen kierrätys ja uudelleenkäytön mahdollistaminen tulisi ottaa huomioon jo toimitilauudistusten suunnitteluvaiheessa.

Kaivannaisteollisuuden maa- ja kiviainesjätteen synnyn ehkäiseminen on tärkeä tavoite, jota tulee edistää. Samaan kokonaisuuteen voisi lisätä tarvekilouhimoiden sivukivien hyödyntämisen. Tarvekivi-louhimoilla jopa yli 90 % louhittavasta kivistä jää sivukiveksi, eikä se syrjäisemmillä alueilla ohjautu hyötykäyttöön kuljetuskustannusten takia.

3. Yhdyskuntajätteet

Kotitalousjätteen määrän vähentäminen on tärkeää ja erityisesti kotitalouksista syntyvän ruokahävikin määrää tulee vähentää. Kotitalouksista syntyvän paperi-, lasi- ja muovijätteen keräyspisteitä tulee sijoittaa riittävästi myös harvaan asutuille alueille, jotta näiden jättejakeiden kierrätystä saadaan tehostettua entistä enemmän.

Suunnitelmassa on todettu mahdollisena keinona esimerkiksi sekajätteen lajittelulaitoskäsittelyn säätäminen pakolliseksi ennen energiahyötykäyttöä. Kaiken kaikkiaan voi todeta, että lain kautta tulevat vaatimukset ovat lopultakin se tehokkain keino myös kiertotalouden edistämiseksi. Esimerkkinä vaikkapa orgaanisen jätteen kaatopaikkakiellon voimaan tulo vuonna 2016, joka on viime vuosina merkittävin edistysaskel jätteiden hyödyntämisen edistämisessä.

Suunnitelman mukaan kunnalliset jätehuoltomääräykset tulee uudistaa vastaamaan jätelainsäädännön uusia velvoitteita. Sen lisäksi myös kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset tulisi uudistaa niin, että myös sitä kautta tapahtuva jätteiden kierrätyksen ohjaus kehittyy. Esimerkkinä tästä jätteiden pienimuotoinen hyödyntäminen silloin, kun jäte tulee muualta kuin jätteen hyödyntäjän omalta kiinteistöltä, jolloin asiasta tulisi olla merkintä kunnallisissa ympäristönsuojelumääräyksissä.

4. Pakkausjätteet

-

5. Kertakäyttöisten muovituotteiden vähentäminen

-

6. Biohajoavat jätteet

Suunnitelman mukaan kiinteistönomistajia ohjeistetaan vieraskasvien jätehuollosta. Asiasta on syytä ohjeistaa valtakunnallisesti myös jätehuolto- ja ympäristönsuojeluviranomaisia sekä jätehuoltoalan toimijoita. Esimerkiksi asetuksen 704/2019 (Valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta) toimeenpano, jonka mukaan tiettyjen vieraslajien kasvatuskielto astuu voimaan 1.6.2022, on aiheuttanut vieraskasveja ja niiden osia tai siemeniä sisältävän jätteen määrän suuren nousun. Tilanteeseen ei kaikkialla ollut osattu varautua ja vieraskasvijätteen käsittelyvaihtoehtojen selvittäminen on ollut työlästä.

7. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

Tuottajayhteisöjen SER jätteen vastaanottopisteiden tulee olla näkyvämpiä ja selkeämpiä. Nykyisellään niiden järjestäminen on sekavaa ja esimerkiksi keräyslaatikot sijaitsevat paikoissa, jotka ovat vaikeasti tavoitettavia.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun syntymistä voidaan ehkäistä laitteiden korjauksilla ja laitteiden tehokkaammalla kierrätyksellä. Ensisijaisesti laitteiden tulisi olla kestäviä ja korjattavissa. Tavaroiden omistajien vaihtamiseen liittyvää kierrätyskulttuuria tulee tukea ja edistää mahdollisimman paljon, jolloin jätettäkin syntyy vähemmän.

8. Rakentamisen jäte

Rakennustyömailla syntypaikkalajittelua tulee lisätä. Tämän haasteena voi kuitenkin olla työmaiden kiireiset aikataulut ja välinpitämättömyys tai tiedostamattomuus. Rakentamisen jätteiden vähentämistä ja erilliskeräystä tulisi edistää esimerkiksi rakennusurakoiden tarjouspyyntöihin lisättävillä kannustimilla. Työmaiden jätehuoltoa tulisi myös viranomaisten toimesta valvoa.

Pilaantuneiden maa-alueiden kestävä kunnostaminen on tärkeää, jotta säästetään neitseellisiä luonnonvaroja ja massojen kuljettamisesta syntyviä päästöjä. Kestävän kunnostuksen avuksi on laadittu oppaita, mutta tietoa kestävästä kunnostamisesta tulee lisätä sekä viranomaisille, että kunnostusten suunnittelijoille.

Seuranta (luku 7)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muut suunnitelman osat

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Vaikutusarviointi

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muuta

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Jätelain 88 §:n mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on asetettava alueellinen yhteistyöryhmä tukemaan valtakunnallisen jätesuunnitelman valmistelua, toimeenpanoa ja toimeenpanon seurantaa. Alueellisen yhtistyöryhmän perustamiseen ja sen toimintaan kaivataan jonkinlaista ohjausta. Tällä hetkellä on epäselvää mitä kaikkea ryhmältä vaaditaan ja ryhmän nimeäminen on myös haastavaa johtuen hyvin laveasta edustuksesta (kunnat, toiminnanharjoittajat, yhdistykset ja säätiöt).

Piispanen Mimmi
Pohjois-Savon ELY - Ympäristövastuuyksikkö